

บทที่ 8

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

เป็นที่ยอมรับกันมานานแล้วว่า ปัญญาสชาดก ซึ่งเป็นบ่อเกิดที่สำคัญของวรรณคดีไทย ไต่เตาะระหว่างพุทธศักราช 2000-2200 แต่ผลการวิจัยซึ่งอาศัยหลักฐานหลายประการ โดยเฉพาะศิลาจารึกซึ่งจารึกเมื่อพุทธศักราช 1808 ซึ่งประดิษฐานอยู่ที่วัด Kusa-samuti หมู่บ้าน Fwazaw ในประเทศพม่า มีเนื้อความพาดพิงถึงเรื่องพระเจ้าสุทนต์ พระนางเกสินี และพระโอรส ใน สุทนต์ชาดก ชาดกเรื่องหนึ่งใน ปัญญาสชาดก แสดงว่า ปัญญาสชาดก น่าจะแต่งก่อนปีพุทธศักราช 1808 อนึ่ง ความแพร่หลายของ ปัญญาสชาดก ที่ปรากฏในวรรณกรรม รอยกรองของไทย ซึ่งสันนิษฐานว่าแต่งในสมัยอยุธยาตอนต้น และที่ปรากฏในรูปของชาดกพื้นเมือง มีส่วนที่จะสนับสนุนว่า ปัญญาสชาดก น่าจะเป็นที่รู้จักแพร่หลายก่อนปีพุทธศักราช 2000

ถึงแม้จะมีนักศึกษาศาสนาใหม่แสดงทรรศนะใหม่แย้งว่าแต่ง ปัญญาสชาดก เป็นสามเศร มีใจพระภิกษุตามทรรศนะเดิม ผู้วิจัยเห็นว่ายังขาดหลักฐานหรือข้อมูลที่สนับสนุนทรรศนะใหม่นี้ แต่ในเรื่องชาติภูมินั้น ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าแต่ง ปัญญาสชาดก น่าจะเป็นชาวทริภุชไชย (หรือ ลำพูนในปัจจุบัน) มากกว่าเป็นชาวเชียงใหม่ เพราะปีพุทธศักราช 1808 เมืองเชียงใหม่ยังไม่ได้สร้าง และก่อนหน้านั้นศูนย์กลางความรุ่งเรืองของพุทธศาสนาอยู่ที่ทริภุชไชย

จำนวนชาดกใน ปัญญาสชาดก ฉบับหอสมุดแห่งชาติซึ่งถือว่าเป็นฉบับสมบูรณ์ที่สุด มีทั้งหมด 61 เรื่อง จำนวนนี้ไม่สอดคล้องกับชื่อเรื่องซึ่งมีความหมายว่าชาดก 50 เรื่อง ทั้งนี้ ผู้วิจัยเข้าใจว่า ปัญญาสชาดก ในชั้นแรกคงมีจำนวนชาดก 50 เรื่อง ต่อมาเมื่อได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายจึงมีการแต่งชาดกเพิ่มขึ้นอีก เท่าที่มีการรวบรวมในปีพุทธศักราช 2466 มีจำนวนเพิ่มขึ้นอีก 11 เรื่อง เรื่องที่ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าน่าจะเป็นชาดกที่แต่งในสมัยหลังโดยพิจารณาจากโครงเรื่อง ลักษณะและบทบาทของตัวละคร และความคิดในเรื่อง ก็คือ วรวงศาชาดก วนาวนชาดก ลีลนาทชาดก สุวรรณสังขชาดก เทวันธชาดก สุบินชาดก สุวรรณวงศาชาดก

วรรณชาตก และ พันทศาชาตก นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้พบชาตกอีก 4 เรื่อง คือ ศิวิชัยชาตก ราโชวาทชาตก ดิณपालชาตก และ ชนัญชัยบัณฑิตชาตก ที่ควรนำมารวมใน ปัญญาสาตก ด้วย

ความนิยมใน ปัญญาสาตก มีได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะในเมืองไทยเท่านั้น ในต่างประเทศ คือ พม่า ลาว และเขมร ปัญญาสาตก ก็เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง และต่างก็มี ปัญญาสาตก ภาษาของตน จำนวนชาตกใน ปัญญาสาตก ฉบับพม่า ลาว และเขมร มี 50 เรื่อง ส่วน ปัญญาสาตก ฉบับเชียงตุงนั้น เพราะเหตุที่ตนฉบับที่นำมาวิจัยไม่สมบูรณ์ จำนวนชาตกมีเพียง 21 เรื่อง เมื่อเปรียบเทียบ ปัญญาสาตก ฉบับพม่า เชียงตุง ลาว และเขมรกับไทยแล้ว มีทั้งที่ คล้ายคลึงกันในคำขึ้นเรื่องและเนื้อเรื่อง คล้ายคลึงกันเฉพาะเนื้อเรื่อง และแตกต่างกันทั้งชื่อเรื่อง และเนื้อเรื่อง ซึ่งอาจจะสรุปได้ดังนี้ ปัญญาสาตก ฉบับที่มีความคล้ายคลึงกับภาษาไทยมากที่สุด คือ ปัญญาสาตก ฉบับเขมร ซึ่งมีชาตก 48 เรื่อง ตรงกับภาษาไทย ส่วน ปัญญาสาตก ฉบับพม่า มี จำนวนชาตก 36 เรื่อง ตรงกับภาษาไทย และ ปัญญาสาตก ฉบับลาว เข้าใจว่ามีจำนวนชาตก 28 เรื่อง ตรงกับภาษาไทย

ที่มาของเรื่องใน ปัญญาสาตก คือ วรรณคดีพุทธศาสนาภาษาบาลี วรรณคดีพุทธศาสนา ภาษาสันสกฤต พงศาวดารพื้นเมือง นิทานพื้นเมือง และชาตกใน ปัญญาสาตก ด้วยกัน ในจำนวน ที่มาเหล่านี้ วรรณคดี มีความสำคัญที่สุด ก็เป็นที่มาของโครงเรื่องของชาตกใน ปัญญาสาตก 7 เรื่อง เป็นที่มาของโครงเรื่องบางตอนของชาตกใน ปัญญาสาตก 12 เรื่อง และเป็นต้นเค้า ของแนวความคิดของชาตกใน ปัญญาสาตก 15 เรื่อง ทั้งนี้คงจะเป็นเพราะผู้แต่งซึ่งอยู่ใน สมณเพศมีความคุ้นเคยกับ วรรณคดี เป็นพิเศษ และมีข้อสังเกตว่าชาตกใน วรรณคดี ที่มีอิทธิพลต่อชาตกใน ปัญญาสาตก ส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่วาทกรรมมาเพิ่มปรมัตถบารมีของ พระโพธิสัตว์

วรรณกรรมร้อยกรองที่ได้รับอิทธิพลจาก ปัญญาสาตก นั้น เท่าที่ผู้วิจัยได้สำรวจค้นฉบับ ตัวเขียนและฉบับพิมพ์ มี 63 ส่วนวน ทั้งนี้เป็นหลักฐานที่แสดงว่าเมื่อเกิดที่สำคัญของวรรณคดีไทย

ก็คือ ปัญญาสชาคก วรรณกรรมร้อยกรองทั้ง 63 ส่วนวนนี้ มีทั้งที่เป็นคำกาพย์หรือที่เรียกว่า กลอนสววก คำกลอน คำฉันท์ บทละคร ลิลิต บทมโหรี และบทขับไม้ ในประเภทต่าง ๆ เหล่านี้ วรรณกรรมคำกาพย์ได้รับความนิยมมากที่สุด ทั้งนี้ เป็นเพราะสามารถนำไปใช้ เป็นเครื่องมือในการชักจูงพุทธศาสนิกชนให้บังเกิดความเลื่อมใสศรัทธาพระจริยาวัตรของพระโพธิสัตว์ ได้ดีกว่าวรรณกรรมประเภทอื่น ๆ ส่วนชาคกในปัญญาสชาคก เรื่องที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ รถเสนชาคก ซึ่งเป็นที่มาของวรรณกรรมร้อยกรอง 13 ส่วนวน

นอกจากปัญญาสชาคกจะเป็นที่มาของวรรณกรรมร้อยกรองแล้ว โครงเรื่องของชาคกในปัญญาสชาคกประเภทที่ใดพัฒนาให้ซับซ้อน เป็นต้นเค้าของโครงเรื่องของวรรณกรรมร้อยกรองประเภทที่เรียกว่า เรื่องประโลมโลก หรือ จักร ๆ วงศ์ ๆ นอกจากนี้ วิธีการสอนจริยธรรม และเนื้อหาของคำสอนก็เป็นส่วนที่วรรณกรรมร้อยกรองเหล่านี้ได้รับอิทธิพลจาก ปัญญาสชาคก

ขอเสนอแนะ

การศึกษาปัญหาสาชากกในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้เน้นความสำคัญแต่เฉพาะชากกใน ปัญหาสาชากกฉบับหอสมุดแห่งชาติซึ่งเป็นฉบับสมบูรณ์ที่สุดกในขณะนี้ แต่กมีชากกพื้นเมือง จำนวนมากที่แต่งในสมัยหลัง ซึ่งอาศัยโครงเรื่อง หรือโครงเรื่องบางตอนจากปัญหาสาชากก ที่นำามาศึกษา ทั้งนี้อาจจะกระทำได้ในรูปของการชำระต้นฉบับ การเปรียบเทียบ หรือการศึกษาสภาพสังคม ประเพณี และความเชื่อ

ผู้วิจัยได้พบว่ามีต้นฉบับตัวเขียนของวรรณกรรมร้อยกรองจำนวนมากที่ยังไม่มีการ ตีพิมพ์มาก่อน หลายเรื่องมีความไพเราะทางคานวรรณศิลป์ สมควรที่นำมาศึกษาเพื่อเป็น การเผยแพร่และอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของไทยประการหนึ่ง

การชำระต้นฉบับของวรรณกรรมร้อยกรอง ในปัจจุบันไม่ได้รับความสนใจจาก นักศึกษาเท่าที่ควร ทั้งที่ในทรณะของผู้วิจัยมีความสำคัญมาก เพราะจะได้ข้อมูลที่ถูกต้อง น่าเชื่อ และเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นพัฒนาการของภาษา การศึกษาในเรื่องนี้ควร ขยายขอบเขตให้กว้างขวางกว่าที่เคยกระทำมา